

ULUSLARARASI İKTİSADİ VE TURİZM ÖRGÜTLERİNİN TÜRK TURİZM ENDÜSTRİSİNİN GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİ

ÖZET

Fusun İSTANBULLU DİNÇER¹

Mithat Zeki DİNÇER²

Sezgi GEDİK³

Küreselleşme sürecinde, uluslararası iktisadi örgütlerin dünya ekonomisi üzerindeki etkileri önemli derecede artmıştır. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında ülkelerin kendi siyasi, ekonomik, askeri politikalarını belirlerken bile doğrudan veya dolaylı olarak iktisadi örgütler ile ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Türkiye gibi stratejik öneme sahip coğrafi konumu, aynı zamanda yoğun olarak tarihi ve kültürel ilişkileri bulunan bir ülkenin, küreselleşme sürecindeki bu gelişimin dışında kalmayarak uluslararası iktisadi örgütler ile yakın ilişkiler içinde bulunması kaçınılmazdır. Türkiye, dünya ekonomisinin şekillenmesinde önemli rol oynayan bazı iktisadi örgütlerde üye olarak bulunurken bazı örgütlerin kurucu üyesi konumundadır.

Türkiye'nin G-20 ülkeleri arasında yer aldığı dikkate alındığında, ulusal sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi ve uluslararası pazarlarda rekabet edilebilmesi ancak istihdam, milli gelir, ödemeler dengesi vb. konularda olumlu etkiler yaratabilecek turizm gibi endüstriyel alanlarda uluslararası iktisadi örgütler ile yoğun işbirliği içinde bulunması ile mümkündür.

Türkiye'nin turizm verilerine bakıldığında, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi, Dünya Ekonomik Forumu gibi uluslararası kuruluşların gerçekleştirdikleri kriterlerde Türkiye'nin uluslararası turizm pazarında ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca turizmin entegre bir endüstri olduğu ve bu bağlamda diğer endüstrilere sağladığı ekonomik katkı dikkate alındığında, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası iktisadi örgütler ile olan işbirliğinin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Çalışmanın ilk aşamasında uluslararası iktisadi örgütler ile uluslararası turizm örgütlerinin turizm endüstrisinin küresel pazarda geliştirilmesi yönündeki politikaları ve faaliyetleri ele alınacaktır. Daha sonra, Türkiye'nin üye olduğu bu örgütlerdeki konumu ve küresel rekabet ortamında Türkiye'de turizm endüstrisinin geliştirilmesi için yapılan işbirliği ve anlaşmalar incelenecektir. Üçüncü aşamada, nitel olarak ele alınan bulgular değerlendirilerek, sonuçlar ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İktisadi Örgütler, Turizm, Türkiye

¹PROF. DR., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, 34452 İstanbul
istanbul@istanbul.edu.tr ; GSM: 0532 211 05 44

² PROF. DR., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Politikası, 34452 İstanbul,
mzdincer@istanbul.edu.tr; GSM: 0532 720 50 05

³ ARAŞ. GÖR.; İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu 34452 İstanbul,
sgedik@istanbul.edu.tr; GSM: 0532 410 90 18

ROLES OF THE INTERNATIONAL ORGANIZATIONS OF ECONOMY AND TOURISM IN THE PROMOTION OF THE TURKISH TOURISM INDUSTRY

ABSTRACT

In the course of globalization, the international economic organizations have become significantly more important on the world economy. In particular, the countries seem to keep direct or indirect relations with the economic organizations even when they establish their own political, economic and military policies.

As a country that occupies a geographical area of strategic importance, and having intensive historical and cultural relations, Turkey is obliged to maintain close relations with the international economic organizations to keep up with the developments in the process of globalization. Turkey is not only a member of some economic organizations, she is also a founding member of some other ones that plays important roles shaping the world economy.

Considering that Turkey takes place among the G-20 countries, her sustainable national development and competitiveness in the international markets depend on a comprehensive cooperation with the international economic organizations in such fields as tourism that could create positive effects on the employment, national income, balance of payments, etc.

The tourism data for Turkey reveal that the country takes a leading place in the international tourism market in line with the criteria adopted by a number of international organizations like the United Nations World Tourism Organization, the World Council of Travel and Tourism and the World Economic Forum. Furthermore, when one considers that the tourism is an integrated industry, and hence makes a considerable economic contribution to the other industries, the importance of her cooperation with such international economic enterprises as the International Monetary Fund, the World Bank and the World Trade Organization is better perceived.

At the first step of this study will be elaborated the policies and activities of the international economic organizations and the international tourism organizations towards improvement of the tourism industry in the global market. Then, the position of Turkey in such organizations and the cooperation and agreements concluded for improvement of the tourism industry in Turkey will be studied. Then takes place the evaluation of any qualitative findings to present the conclusions.

Keywords: International Economic Organizations, Tourism, Turkey

1. Giriş

21. yüzyılda dünya ekonomisini oluşturan ve yön veren ekonomik, sosyal ve siyasi dinamikler, birbirleriyle birleşerek ve dünya piyasalarıyla bütünleşerek hem üretim hem de tüketim süreçlerinde küresel ekonomilere entegre olmaktadır. Farklı ulusal ekonomilerin ortak bir dünya ekonomisinin içinde yer alması ve artan entegrasyon süreci, ekonomik bir küreselleşmeyi beraberinde getirmektedir. Ekonomik küreselleşme, ticaretin, üretimin, yatırımın, finansal faaliyetlerin, teknolojinin, ekonomik sistem ve ideolojilerin uluslararasılaşması sürecidir (Günsoy, 2006).

Bu küreselleşme süreci, ulusal ve uluslararası boyutta pek çok alanı etkilemiş bununla birlikte ülkelerin rekabet etme stratejilerinde de farklılıklar oluşmuştur. 21. yüzyılın küresel ekonomik düzeninde, önemli yapı taşları olan dev ulus-ötesi şirketler, güçlü uluslararası ekonomik kuruluşlar ve büyük bölgesel ticaret sistemlerini ortaya çıkarmıştır (Steger, 2006). Ulusal ekonomilerde küreselleşmeye uyum süreci, üretilen mal ve hizmetlere göre değişiklik göstermekte, özellikle gelişmekte olan ülkelerin küresel boyutta uzmanlaşmak istediği alana göre ülkelerin farklı stratejiler izlediği görülmektedir.

Küreselleşmenin boyutları (ekonomik, politik, teknolojik, sosyal) dikkate alındığında turizmin, çok yönlü ve dinamik yapısı itibarı ile özellikle ekonomik küresel rekabet alanları içinde yer alması kaçınılmazdır. Uluslararası turist sayısı 2013 yılında yüzde 5 artış göstererek toplamda 1 milyar 87 milyona ulaşmış; dünya turizm harcaması % 5 artışla 1,4 trilyon dolar olmuştur. Türkiye, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ) verilerine göre ülke sıralamasında turist sayısı bakımından 6. sırada yer almaktadır (UNWTO, 2014) Bununla birlikte Türkiye turizmi 2013 yılını yaklaşık %10 gibi yüksek bir büyüme ile tamamlamıştır. (TÜROFED, 2014) Türkiye'nin turizm potansiyelinin çok zengin olması ve değerlendirilebilir konuma gelmesi ile de turizm, küresel ekonomik düzende Türkiye için önemli bir ekonomik rekabet unsuru oluşturmaktadır.

Türkiye'nin küresel rekabet içinde turizm endüstrisini de yakından ilgilendiren sosyal, siyasi, askeri vb. farklı örgütler ile de önemli üyelikleri bulunmaktadır. Ancak çalışmanın kapsamı nedeniyle sadece en önemli uluslararası iktisadi ve turizm örgütleri ile olan ilişkiler incelenecektir.

2. Küreselleşme ve Uluslararası İktisadi Örgütler

Küreselleşme süreci, İkinci Dünya Savaşı sonrası yapılan, Türkiye'nin de içinde yer aldığı Bretton Woods konferanslarında alınan kararlar üzerine oluşturulan Dünya Bankası (WB) ve Uluslar arası Para Fonu'na (IMF) kadar uzanmakla birlikte buna uygun olarak devletin ekonomideki ağırlığının azaltılması istenmiş, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımına ilişkin adımlar atılmıştır (Bakan, Yıldırım, 2008).

Amerika ve Britanya'nın kaygısı olan finans ve ticaretin düzenlenmesi ve kontrolü için (Alkan, Olsson, 2007) Bretton Woods sistemi içerisinde başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) gibi bölgesel ekonomik bütünleşmeler ile birçok ekonomik, sosyal ve siyasi uluslararası örgüt kurulmuştur.

Dünya ekonomisinin uzun dönemli büyüme konjonktürü içinde ulus-devlet karar süreçlerinin yerini, uluslararası piyasalara dayalı örgütler almaya başlamış bu doğrultuda kararlar, örgütler aracılığı ile ulus devletlere yansıtılma sürecine girilmiştir. Ulus-devletlerin düzenleme gücü ise küreselleşme sürecine bağlı olarak değişmiş, bu değişim çerçevesinde kürek tutan devlet değil, dümen tutan devlet anlayışı ön plana çıkmış, bu da "düzenleyici devlet" kavramını beraberinde getirmiştir (Alıcı, 2010). Sermayenin ve ulusal pazarların giderek önem kaybetmeye başlaması düşüncesi ile de küreselleşme söylemi değer kazanmıştır.

İkiz kuruluşlar olarak bilinen IMF ve Dünya Bankası'nın temel kuruluş amacı Bretton Woods Sistemi ile oluşturulmaya çalışılan daha serbest, dış denkleme sorunlarının olmadığı, dış ödeme güçlüklerinin yaşanmadığı ve istikrarlı bir uluslararası döviz kuru sisteminin olduğu uluslararası ortamın oluşmasını sağlamak olmuştur (Soyak, Bahçekapılı, 1998). Ancak değişen sistem içinde örgütler farklı roller edinmiştir. IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası örgütler ABD ve diğer gelişmiş ülkeler tarafından, gelişmekte olan ülkeleri değişime zorlamak amacıyla kullanılmakta, bu örgütler politik ideolojiyi teknokratik çözümlerin arkasına saklamanın aracı olarak hizmet etmektedirler (Othman, Maganya 1989). Başka bir ifade ile 21. yüzyıl yeni dünya sisteminde, büyük ekonomilere sahip devletler, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere kendi politikalarını yaymak ve güç sağlamak için uluslararası örgütleri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır.

Ülkelerin çıkar çatışması, rekabetin büyümesi yeni devlet anlayışı düşüncesi ile kamu ve özel sektörden sonra üçüncü sektör kavramı olarak Sosyal Toplum Kuruluşları (SPK) günümüz ekonomilerinin şekillenmesinde diğer bir önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendilerini "kalkınmacı sivil toplum kuruluşları" ya da "uluslararası alanda hükümet dışı kuruluşlar" adı altında farklı bir biçimde tanımlamayan STK, ulus devletlere karşı uluslararası sivil toplumun temsilcileri olarak sunulmaktadırlar. (ACI, 2005). SPK da diğer sektörler gibi küreselleşme sürecine dahil olmuş ve uluslararası boyutta örgütlenmeye başlamıştır.

Küresel sistemin içinde aktif rol oynayan uluslararası örgütlerin sayıları giderek artmakta, sadece ekonomik örgütler değil çok sayıda sosyal, siyasi, sektörel örgüt de dünya düzenine yön vermektedir. Bu örgütleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- *Dünya ekonomisine yön veren küresel iktisadi örgütler ve oluşumlar*; IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü (WTO), G7-8, G24, G20, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) , İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA), Latin Amerika

- Serbest Ticaret Birliği (LAFTA), Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC),
- *Sosyal nitelikli örgütler ve oluşumlar*; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu ICAO, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Uluslararası Af Örgütü (AL)
 - *Askeri amaçlı örgütler ve oluşumlar*; Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Merkezi Antlaşma Teşkilatı (CENTO) ve Güneydođu Asya Antlaşması Teşkilatı (SEATO)
 - *Sektörel nitelikli örgütler*; Birleşmiş Milletler Dünya turizm Örgütü (BMDTÖ-UNWTO), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Müşavir Mühendisler Uluslararası Federasyonu (FIDIC)
 - *Çok amaçlı örgütler ve oluşumlar*: Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), İslam Konferansı Örgütü (İKÖ)

Yukarıda yer alan uluslararası örgütleri, küresel, bölgesel veya coğrafî olarak da ayırmak mümkün olabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasi hedefleri, kaynakları, sahip oldukları potansiyel, örgütlerin üyesi olup olmamalarını ya da hangi örgütleri tercih etmeleri gerektiği ile yakından ilgilidir. Üyelik durumu beraberinde bağımlılık, ulusal yetkinin sınırlandırılması hatta bazı durumlarda devredilmesini gerektirdiğinden her devlet bu seçimi bizzat yapar (Hasgüler, Uludağ, 2007). Büyük devletlerin örgütlere üyelikleri, kaynaklarını ve güçlerini paylaşmayı gerektirdiğinden bazen olumsuz bir karar olurken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için bu kaynaklardan fayda sağlamak olumlu bir gelişim niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak ulusal sınırların giderek önemini yitirmesi, finansal hareketliliğin dünya geneline yayılması; uluslararası turizm faaliyetleri, teknolojik gelişmeler; sosyal yapılanmanın artması ile SPK'nın öneminin artması ile yeni bir dünya sistemi oluşmuştur. Uluslararası ilişkilerdeki değişim, beraberinde gelen farklı ihtiyaçların oluşması, ülkeler arasındaki ilişkileri de yakından etkilemiştir. Karşılıklı menfaatler neticesinde sınırları belirsiz hale gelen devletlerarası işbirlikleri süreci, uluslararası örgütlerin oluşumuna temel oluşturmuştur.

Bununla birlikte ülkeler, kendi piyasalarını daha rekabetçi kılabilmek için korumacı politikalarından vazgeçerek piyasa katılımcılarının sayısını arttırmak istemektedir (Swary, Topf, 1992). Küresel rekabet, beraberinde örgüt üyeliklerinde etkin rol oynama, bölgesel oluşumlar içinde yer alma ve dış politika stratejilerini bu boyutta oluşturmayı zorunlu kılmaktadır. Özellikle örgütsel bağımlılık dikkate alındığında karar alma mekanizmasının ulusal boyuttan uzaklaşarak uluslararası düzene taşınması örgüt üyeliğinin önemini daha da arttırmaktadır.

3. Türkiye'nin İktisadi ve Turizm Örgütleri İle İlişkisi

Türkiye'nin 2000'li yıllarda izlediği dış politikası, komşu ülkeler ile çok taraflı anlaşmalar yapma ve uluslararası örgütlere üye olma doğrultusunda olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'nin de üyesi olduğu en önemli Uluslararası İktisadi ve Turizm Örgütleri ile turizm boyutundaki ilişkileri yer almaktadır.

3.1. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ)

BMDTÖ, sorumlu, sürdürülebilir ve evrensel olarak erişilebilir turizmi elde etmek için Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulmuş turizm alanında önde gelen uluslararası bir örgüttür. Turizm alanında global bir forum faaliyeti gerçekleştirmektedir.

Örgütün günümüzde 156 asil (bağımsız devletler), 6 bağlı ve özel sektörü temsil eden 400'den fazla bağlı üyesi bulunmaktadır (UNWTO, 2014). Türkiye, Örgüte 1975 yılından beri tam üyedir. Ayrıca Örgütle ilişkilerin geniş bir perspektifte sürdürülmesine büyük önem atfeden Türkiye, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği ve Turist Rehberleri Birliği Derneği gibi turizm alanında etkin belli başlı sektör temsilcileri aracılığıyla "Bağlı Üyelik" kategorisi altında Dünya Turizm Örgütü bünyesinde temsil edilmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2014).

Türkiye'nin BMDTÖ üyeliği ile elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014);

- Dünya turizm ajandası, trendler, uluslararası işbirliği olanakları, turizm sektörü ile bağlantılı teknolojik gelişmeler, araştırmalar, istatistikler, projeler ve bilgi transferine ilişkin güncel bilgi sağlamak,
- Çeşitli politikalarının, yol haritalarının belirlenmesi esnasında "üye ülkelerin siyasi çıkarlarının da gündeme geldiği" bir platform olabilen Örgüt toplantılarının takibi ile Türkiye'nin çıkarlarının korunması,
- BMDTÖ etkinlikleri esnasında, diğer ülkelerle ikili ve çok taraflı ilişkiler kurabilmek ve işbirliği imkanı elde etmek.

3.2. İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Türkçe kaynakların bazılarında "Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü" olarak da ifade edilen OECD, uluslararası bir ekonomi örgütüdür. Türkiye örgütün kurucu üyelerinden biri olmakla birlikte, OECD'nin küreselleşmenin merkezi olma ve dünya ekonomisinin %80'ini bir çatı altında toplama hedefi açısından ülkemiz önemli bir konumda bulunmaktadır (BİMER, 2014)

Faaliyet alanları, ekonomi olmak üzere tarım ve gıda, sektörel gelişim, eğitim, istihdam, enerji, çevre, finans ve yatırım, sanayi ve hizmetler, nükleer enerji, bilim ve teknoloji, sosyal konular, göç, sağlık, vergi, ticaret, ulaştırma, kentsel, kırsal ve bölgesel kalkınma

gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır (OECD, 2014). Örgütün çok sayıda çalışma alanları olması sebebiyle Türkiye’de birçok farklı kurum ve kuruluş tarafından takip edilmektedir (T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2014).

Türkiye, OECD üyesi olarak, kuruluş nezdindeki “Turizm Komitesi” çalışmalarına da iştirak etmektedir. Türkiye en son düzenlenen 1-2 Nisan 2014 tarihlerinde Paris OECD Genel Merkezi’nde düzenlenen “93. OECD Turizm Komitesi Toplantısı’na ve 15-16 Mayıs 2014 tarihlerinde Prag’da düzenlenen “12. Küresel İstatistik Forumu’na aktif katılım sağlamıştır.

Türkiye’nin OECD aktif üyeliği ile katıldığı faaliyetlerden uluslararası turizm alanında elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (BİMER, 2014; T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2014)

- Her yıl iki kere toplanan OECD Turizm Komitesi katılımı ile Örgüt’ün turizm politikaları ve turizm istatistikleri (turizm uydu hesapları, istihdamın ölçülmesiyle ilgili yeni istatistiki yöntemler) alanında yaptığı kapsamlı çalışmalardan faydalanılması,
- OECD üyesi ülkelerle konuyla ilgili olarak fikir alışverişinde bulunulması,
- Uluslararası ekonomik alanda giderek süratlenen gelişmeleri yakından izleme ve batılı partnerler ile birlikte ortak politika tespitlerinin yapılmasına katkıda bulunma,
- Teşkilat odaya sistemi ile çalıştığından her ülkenin kendi çıkarlarını göz önüne alabilmesi,
- OECD'nin bilgi, beyin gücü ve birikiminden daha fazla yararlanma, politikaların daha sağlıklı ve etkin biçimde uygulanmasını kolaylaştırmakta.

3.3. İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

Kuruluşundan bu yana Türkiye’nin üye olduğu İİT, dünyada barış ve uyumu teşvik etmek, İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak amacıyla kurulmuştur (OIC, 2014). Çalışmanın konusu sebebiyle İslam dünyasının çok taraflı ekonomik ve ticari işbirliğine yönelik ana platformu konumunda olan İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üzerinde durulacaktır.

İSEDAK, İslam İşbirliği Teşkilatı’nın 1981 yılında Mekke ve Taif’de düzenlenen Üçüncü İslam Zirve Konferansında kurulmuş, 1984 yılı başında Kazablanka’da yapılan Dördüncü İslam Zirve Konferansında, Türkiye Cumhurbaşkanı’nın başkanlığına seçilmesi üzerine İSEDAK, aynı yıl Kasım ayında İstanbul’da yapılan Birinci Toplantısı ile faaliyetlerine başlamıştır (COMCEC, 2014).

İSEDAK turizm işbirliğine özel sektörün aktif katılımının sağlanması amacıyla Türkiye’de, "İİT-içi Turizmin Arttırılması için Özel Sektör İşbirliği" konulu çalıştaylar düzenlemiş, sonuç olarak, "İİT/İSEDAK Özel Sektör Turizm Forumu" oluşturulmuştur. Forumun 1. ve 2. Toplantıları yine Türkiye’de gerçekleştirilmiş, “İİT Üyesi Ülkelerde Sürdürülebilir Turizm ve Toplum Temelli Turizm” ve “İİT Bölgesinde Turizm

Destinasyonu Pazarlamasında Etkili Pazar Stratejileri” ana temalar olarak belirlenmiştir. (BİMER, 2014)

2013 yılında İSEAK stratejisi çerçevesinde “Turizm Çalışma Grupları” kurulmuş, bugüne kadar 3 kez Ankara’da toplanmış olup 4. Turizm Çalışma Grubu toplantısı 4 Eylül 2014 tarihinde yine Ankara’da İSEDAK koordinesinde toplanacaktır (BİMER, 2014).

Türkiye’nin İSEDAK ile olan aktif üyeliği dikkate alındığında uluslararası turizm alanında elde ettiği imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (BİMER, 2014; T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2014)

- “Turizm Özel Sektör Forumu” ile üye ülkelerde turizm alanında faaliyet gösteren özel sektörün düzenli olarak bir araya getirilmesi ve bu kapsamda işbirliği imkânlarının değerlendirilmesi,
- İSEDAK şemsiyesi altında devam eden İslam Turizm Bakanları Konferansı, Turizm Koordinasyon Komitesi Toplantıları gibi işbirliği faaliyetlerinin, yeni işbirliği çabaları ile güçlendirilmesi,
- Türkiye’de düzenlenen “Turizm Çalışma Grupları” toplantılarında “Sürdürülebilir Turizm Gelişiminde Yeni bir Trend: İSEDAK Bölgesinde Toplum Temelli Turizm”, "İSEDAK Bölgesi'nde Turizm Ürün Geliştirme ve Pazarlama Stratejileri", " "İSEDAK Bölgesinde Turizm Yatırım Ortamının İyileştirilmesi” gibi güncel konular belirlenmiş bu doğrultuda yeni hedefler, yeni anlaşmalar yapılması sağlanması.

3.4. Avrupa Birliği (AB)

Avrupa Birliği, Avrupa halklarının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birbirleriyle kaynaşmasını öngören, Avrupa devletlerinin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu uluslar üstü bir yapıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı) Türkiye, Avrupa Komisyonu kurucu üye konumunda bulunmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2014). AB, turizm politikalarına ve uygulamalarına üyesi olduğu Avrupa Komisyonu Turizm Danışma Komitesinin (TAC) faaliyetleri çerçevesinde dahil olmaktadır.

TAC çalışma konuları arasında turizm politikası, Avrupa Turizminin öncelikli hedefleri, turist rehberliği hizmetleri, turizm destinasyonları, turizmde sürdürülebilirlik, turizmde meslek kalitesinin geliştirilmesi, vize uygulamaları gibi turizm ile ilgili konular yer almakta; politika öncelikleri arasında istihdam ve bölgesel kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, nitelikli doğal ve kültürel miras ve Avrupa kimliğinin tesisi yer almaktadır (BİMER,2014; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014)

Türkiye AB kapsamında Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Projesi (EDEN), Calypso, Avrupa Kültür Başkenti gibi direk turizm konulu projelerde yer alırken, Erasmus, Leonardo da Vinci gibi hayat boyu öğrenme programları, Sivil Toplum Diyaloğu (IPA), KOBİ ve İşletmeler İçin Rekabetçilik Programı (COSME) gibi turizmi yakından

ilgilendiren farklı konularda da ortak çalışmalar gerçekleştirilmektedir. (European Commission, 2014)

3.5. G-20

G-20, uluslararası mali istikrarın sağlanması kapsamında, sanayileşmiş ülkeler ile gelişmekte olan piyasa ekonomileri arasında tartışma, çalışma, politika seçeneklerinin değerlendirildiği (Parasız, 2012) 1999 yılında Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde oluşturulmuş bir platformdur. Türkiye G-20 ülkeleri arasında yer almakla birlikte farklı formatlarda ve düzeylerde gerçekleştirilen tüm toplantı ve faaliyetlere aktif ve düzenli katılım sağlamaktadır. Türkiye, 2015 yılında G-20 Dönem Başkanlığını üstlenecek ve o yılki G-20 Liderler Zirvesi Türkiye’de yapılacaktır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2014).

G-20 konuları arasında, küresel ekonomik ve mali istikrarın sağlanması, şeffaflığın artırılması ve yolsuzlukla mücadele, küresel ekonomik sistemin günümüz gerçeklerine göre şekillendirilmesi, yükselen ekonomilerin artan ağırlıklarının sisteme yansıtılması ve kalkınma, ticaret ve yatırım, bilgi iletişim teknolojileri (BİT), turizm, yeşil büyüme, enerji, çevre, iklim değişikliği, ulaşım, gıda güvenliği, gibi önemli konular bulunmaktadır.

18-19 Haziran 2012 tarihlerinde Los Cabos/Meksika’da gerçekleşen Türkiye’nin de yer aldığı G-20 Zirvesi sonuç bildirgesinde turizm ve seyahat endüstrisinin iş yaratma, ekonomik büyüme ve kalkınma için önemli bir araç olduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte bildirge de devletlerin makam veya güvenliğine zarar vermeden vize rejimleri ve ihracat süreçlerini iyileştirmek, seyahatlerin kolaylaştırılması, vize programlarının yapılması, kalkınma, iş yaratma, yoksulluğun azaltılması, küresel büyüme için geliştirici girişimlere destek vereceği yer almaktadır (WTTC, 2014; UNWTO, 2014)

3.6. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)

Türkiye’nin kurucu üyesi olduğu KEİ, 25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul Zirvesi sırasında yayımlanan Deklarasyonla kurulmuş, bölgesel bir ekonomik işbirliği örgütüdür. Başta ticaret ve ekonomik kalkınma olmak üzere bankacılık ve finans, ulaştırma, enerji, haberleşme, bilim ve teknoloji, KOBİ, çevre koruma, turizm ve doğal afetler olmak üzere çeşitli çalışma grupları faaliyet göstermektedir (KOSGEB, 2014).

KEİ, Karadeniz çevresini istikrar, refah ve barış alanına dönüştürmek, samimi ve iyi komşuluk ilişkileri geliştirerek, coğrafi yakınlık ve müşterek kültürel ve tarihi miras gibi ortak paydaların avantajlarından yararlanarak, ikili ve çok taraflı ilişkiler kurma amaçları ile kurulmuştur (TBMM, 2014; BSEC, 2014)

Turizm sektörüne ilişkin faaliyetler Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) kapsamında yürütülmektedir. KEİPA, 2002 yılında KEİ tarafından kabul edilen “KEİ Turizm Eylem Planı” taslağının hazırlanmasında dikkate alınan, Karadeniz Bölgesinde Turizm Geliştirme konulu bir Tavsiye Kararını ve Raporu kabul etmiştir. Ayrıca turizmin potansiyel rolünü, karşılıklı anlayış ve insanlar arası yakın ilişkiler kurmaya katkıda bulunmasıyla gelişim için bir araç olarak gören, “Karadeniz

Bölgesi'nde Kültür Turizmi Alanında İşbirliği" konusunda bir Tavsiye Kararını kabul etmiştir (KEİPA, 2014)

KEİPA ile Türkiye ortak işbirliği içinde "İpek Yolu", "Viking Yolları", "Zeytin Ağacı Yolu", "Fenikeliler Yolu" gibi projeler yer almaktadır. Projelerin amacı, Karadeniz Bölgesi'nde kültürler arası bir paylaşım aracı olarak yaşatılması; Kafkasya-Anadolu-Avrupa güzergahı boyunca kültür turizmi seyahat planlarının tasarlanması ve geliştirilmesi; Bölgedeki somut kültürel mirasın geliştirilmesi, muhafaza edilmesi ve restorasyonu; Kültür turizmi vasıtasıyla istidam yaratılması şeklinde ifade edilebilir (PABSEC, 2014)

Yukarıda yer alan örgütler dışında Türkiye'nin

- Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC),
- Uluslararası Sosyal Turizm Örgütü (OITS),
- Avrupa Seyahat Komisyonu (ETC),
- Uluslararası Turizm Birliği (AIT) ve Uluslararası Otomobil Federasyonu (FIA),
- Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi üye konumunda olduğu veya üyelik

sürecinde bulunduğu çok sayıda uluslararası örgüt ile turizm alanında ilişkisi bulunmaktadır.

Bununla birlikte,

- "Türkiye-Kore Cumhuriyeti arasında Kültürel Miras ve Müzecilik Alanında Mutabakat Zaptı (2013-2017)",
- "Türkiye-Kırgızistan Turizm İşbirliği Anlaşması",
- "Kuveyt İle Türkiye Arasında Kültür ve Sanat Alanında Anlaşma"
- "Tunus ile 2013-2014 yılları için Turizm İşbirliğine yönelik Eylem Planı"
- "Türkiye-Moldova Kültürel İşbirliği Eylem Planı",
- "Türkiye ile Birleşik Meksika Devletleri arasında Turizm Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı" gibi turizm alanında ikili anlaşmaları da bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeni dünya düzeninde, güçlü devletlerin işbirliği çerçevesinde kurulan uluslararası örgütler, ortak ideolojileri ve politikaları yayma görevini üstlenmiş ve küresel sisteme yön veren en önemli unsurlardan biri olmuştur. Teknolojik gelişmeler, SPK etkinliklerinin giderek artması, sınırların kalkması vb sosyal ve ekonomik hayatı doğrudan etkileyen olaylar uluslararası örgütlerin de turizm gibi çok yönlü alanlara eğilimlerini arttırmıştır.

Çalışma sonucu elde edilen veriler incelendiğinde son yıllarda AB, OECD, G-20 gibi büyük iktisadi örgütlerin ve oluşumların da turizm alanına eğilim gösterdikleri, bu yönde ortak faaliyetlerinin sayısını arttırdıkları görülmektedir. Bunun en önemli sebebi insanların turizm faaliyetlerine katılma taleplerindeki giderek artması ile birlikte turizmin sadece ekonomik değil, sosyal ve siyasi ilişkileri de etkilediğinin fark edilmesi

olarak ifade edilebilir. Artık zorunlu çoklu ilişkiler içinde turizmin, çok yönlü iyi ilişkiler sağlaması ülkeler açısından değerini arttırmaktadır.

AB ülkelerinde vizelerin kalması, G-20 ülkeleri içinde aynı işbirliği sürecinin konuşulması, turizm projelerine fon sağlanması, bölgesel örgütlerin kendi ikili ilişkileri içindeki anlaşmaları ve benzeri olaylar turizm yönündeki çalışmaların daha uzun yıllar devam edeceği ve uluslararası örgütlerin turizmi daha önemli bir boyuta taşıyacağı sonucu çıkarılabilmektedir. Türkiye örgütlerin bu yönelimini bilerek dış politikasını, uluslararası düzeyde işbirlikleri yapma, örgütlere üye olma, çok yönlü alanlarda uzmanlaşma ile rekabet edilebilirliklerini artırma yönünde oluşturmuştur.

Türkiye'nin uluslararası gücünü arttıracak ve uzmanlaşmasını sağlayacak alanlardan biri "turizm" olarak görülmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyelinin dünyaya açılması, ulusal ve uluslararası alanda ekonomik büyüme sağlanması, istihdamın artırılması, uluslararası iktisadi ve turizm örgütleri ile yapmış olduğu üyelikler ile yakından ilişkilidir. Türkiye'nin bu örgütler ile ortak amaçlar doğrultusunda talebin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri üretebilme ve tüketme sürecinde uyumlu ortaklıkları bulunmaktadır.

Türkiye'nin ikili ve bölgesel ilişkilerin geliştirilmesi yönündeki dış politikası ile uluslararası iktisadi ve turizm örgütlerine üyeliği ve aktif katılımı sayesinde BMDTÖ verilerinde turist sayısı bakımından 6. sırada yer almakta, 2013 yılında turizmde yaklaşık %10 büyüme görülmektedir. Türkiye'nin mevcut dış politikasını geliştirerek devam etmesi halinde bu verilerin daha da yükselmesi beklenebilmektedir.

KAYNAKLAR

ACI, Esra Y., Küreselleşme Olgusu ve STK' lar, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, 2005.

ALICI, Orhan, V., Küreselleşmenin Ulus-Devletlerin Düzenleme Gücü Üzerindeki Etkileri, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 19, Sayı 3, 2010, s.319-330

ALKAN-OLSSON, İlhami, "The Changing Nature and Role of Soft Law in International Economic Law and Regulation: From State-centric to Globalist Paradigm", Kent Law School, UK, 2007

B.STEGER, Manfred, Küreselleşme, (ÇEV: Abdullah ERSOY), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2006.

BAKAN, Sumru; YILDIRIM, Zarife, Dünü ve Bugünü ile Türkiye'nin Küreselleşme Süreci, Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri, Isparta, 2008, s.145-155.

GÜNŞOY, Bülent, **Küreselleşmenin Ölçülmesinde Sistemik Yaklaşımlar**, Kırılgaç Yayınevi, Ankara, 2006.

HASGÜLER, Mehmet; ULUDAĞ, Mehmet B. ,Uluslararası Örgütler, Tarihçe-Organlar -Belgeler –Politikalar, Nobel, 2007.

OTHMAN, H., MAGANYA Ernest N., "Tanzania: The Pitfalls Of The Structural Adjustment Program" in B. Onimade (ed.) The IMF, the World Bank, and the African Debt. Volume 1: the Economic Impact, Zed Books, London, 1998.

PARASIZ, İlker, Uluslararası Mali Ve Ekonomik Kuruluşlar, Ezgi Kitabevi, İstanbul, 2012.

SOYAK, Alkan, BAHÇELİKAPI, Cengiz, İktisadi Krizler- IMF Politikaları İlişkisi ve Finance and Development Dergisindeki Yansımaları, İktisat, İşletme Ve Finans Dergisi, Yıl.13, Sayı.144, 1998, Ss.48-61,

SWARY, Itzhak, TOPF, Barry, Global Financial Deregulation, Blackwell Publishers, UK, 1992.

BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi), <http://www.bimer.gov.tr/>, 11.06.2014

COMCEC (The Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of the Islamic Cooperation), <http://www.comcec.org/>, 18.06.2014

European Commission, <http://ec.europa.eu/>, 21.06.2014

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), <http://www.kosgeb.gov.tr/>, 25.06.2014

OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) <http://www.oecd.org/> , 14.06.2014

PABSEC (Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation) <http://www.pabsec.org/>, 30.06.2014

T.C. Cumhurbaşkanlığı, <http://www.tccb.gov.tr/>, 20.06.2014

T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/> , 18.06.2014

T.C. Ekonomi Bakanlığı, <http://www.ekonomi.gov.tr1>, 17.06.2014

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı <http://www.kultur.gov.tr/> , 21.06.2014

TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi), <http://www.tbmm.gov.tr/> , 28.06.2014

TÜROFED (Türkiye Otelciler Federasyonu), 01.07.2014

UNWTO (World Tourism Organization), <http://www2.unwto.org/>, 10.06.2014

WTTC (World Travel & Tourism Council), <http://www.wttc.org/>, 23.06.2014